

Isten a Facebookon (4. oldal)

Az ORZSE oldala (5. oldal)

Búvárkalandok bibliai vizeken (6. oldal)

Tanítómesterünket, Schweitzer Józsefet ünnepeltük 90. születésnapja alkalmából

Díszdoktorrá avatás

Az ORZSE fennállása óta először adott át az intézmény rektora díszdoktori címet igazoló okiratot, melyet a 90. születésnapját ünneplő *Schweitzer József* nyugalmazott országos főrabbi vehetett át a Hitközség Dísztermében.

Schöner Alfréd főrabbi a hivatalos aktust megelőzően szomorú kötelességének eleget téve jelentette be, hogy tisri 27-én az Örökkévaló magához szólította kollégájakat, dr. Staller Tamás tudományos rektorhelyettest, a Doktori Tanács elnökét. A jelenlévők egyperces felállással adóztak az elhunyt emlékének, majd felcsendült a magyar és az izraeli himnusz.

Ungárné dr. habil. Komoly Judit üdvözölte a megjelenteket: magát az ünnepeltet és családját, Izrael Állam magyarországi nagykövétét, a felsőoktatási intézmények, a tudományos élet képviselőit, az egyházak küldötteit, a sajtó munkatársait, a Mazsihisz vezetőit, a hitközségek tagjait, majd felkérte *Lichtmann Tamást*, a Doktori Tanács tagját, indokolja meg az előterjesztést és méltassa a díszdoktorjelölt érdemeit.

A szónok elsőként Schweitzer József családi indíttatásáról, pasztorálási állomásairól beszélt. Szólt tudományos és pedagógiai tevékenységéről, majd a rangos kitüntetéseket, elismeréseket sorolta: megkapta a Magyar Köztársaság Tisztikeresztjét és Erdemérmét, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának címzetes egyetemi tanára, a Károli Gáspár Református Egyetem díszdoktora, a New York-i Jewish Theological Seminary díszdoktora, a Francia Köztársaság Becsületrendjének tulajdonosa (2001), az Amerikai Egyesült Államokban működő rabbikar testületi tagja. Továbbá számos nemzetközi közéleti és tudományos keresztény-zsidó társaság tagja, valamint megkapta 1997-ben a Szechenyi-díjat, majd a Pázmány-díjat, és 2007-ben a Radnóti Miklósról elnevezett antirasszista díjat. 2003 óta Budapest díszpolgára.

E rendkívül gazdag életmű fentebb ismertetett tényei és eseményei alapján, valamint a második világháború után a magyarországi zsidóság vallási és kulturális életének újrarendezésében, a hazai és nemzetközi rabbinikus, tudományos, tanári és közéleti tevékenységben szerzett elévülhetetlen érdemeire való tekintettel, az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem Doktori Tanácsa a közelmúltban a rektori javaslat betérjesztését követő egyhangú döntésével úgy határozott, hogy Prof. Dr. Schweitzer Józsefet – elsőként az egyetem történetében – doctor honoris causa (díszdoktori) címmel tünteti ki.

Fekete László főkántor a 118. zsoltárt recitálta, zongorán *Lisznai Mária* kísérte.

Ezt követően *Schöner Alfréd* elmondta laudációját, majd bejelentette: az egyetem a jelöltet díszdoktorrá fogadja. A rektor szólt a szétszakíthatatlan hármas kötelékről, köszöntve a pedagógust, a szónokot, a tudóst.

Megtudtuk, hogy az ünnepelt tanítómesterünk, mi az istenhit, a szolgálat lényege: „Új eget feszíteni az ember feje fölé. Visszaadni a zsidó embernek az Istent, aki elveszett sokak számára. Nem az Isten, nem is az ember, de a roppant időnk hibájából. Megbékíteni, kibékíteni a vergődő lelkeket. Megmutatni nekik az Isten ihlette lelkekből sarjadó gyümölcsöket, zsidó írást, zsidó szellemet.”

MTI fotó: Kallos Bea felvétele

Majd hangsúlyozta: a főrabbi-professzor szószerűen elhangzott beszédei, prédikációi, hitéleti cikkei a nagy elődök, Perls Árpád, Löw Immanuel, a nagyapa, Hoffer Árpád, avagy Kiss Arnold, Hevesi Simon retorikai teljesítményének méltó folytatásai.

1948. május 23-án, Pécsen Beteljelölt álmodás című beszédében mondtatta Scheiber Sándor a legkedvesebb tanítvány, Schweitzer József beiktatásán: **Kiváló képességeiddel szolgálgyülekezeted, az össz-zsidóságot, az emberiséget, az építőmunkát és a békét – mint pap, mint kutató, mint ember. Légy a megtizedelt nyájnak hűséges pásztor, történelmi idők felelősségteljes vezetője. Erre kérnek az élők és az elköltözöttek.**

Elismerésre méltó pontossággal értekel öt évtizeddel később *Schmelzer Hermann Imre* főrabbi, St. Gallen-i kollégánk is, emelte ki az ORZSE vezetője. Honi zsidóságunk összességének érzéseit, szeretetét és értékelését fogalmazza meg: **Schweitzer József a jelenkori magyar zsidóság emblematikus alakja. Erre képesítette papi, rabbinikus tevékenysége, tudományos, szerkesztői és irodalmi munkássága, széles körű közéleti szereplései szóban és írásban egyaránt.**

Majd a rektor bejelentette, hogy az intézmény 135 éves történetében első ízben a jelöltet, Prof. Dr. Schweitzer József nyugalmazott főrabbit díszdoktorrá fogadják. Ezután átadta az erről szóló oklevelet és a Kohelet egy példányát.

Schweitzer József mély megindultsággal mondott köszönetet, melynek során a Kohelet Könyvből idézett („Van ideje a tetteknek”), majd így szólt: **Úgy vélem, egy rabbi számára mindig jelentkezik a tettek ideje, legyen bár az idők kemények, nehezek**

vagy könnyebbek a rabbitevékenység számára. Visszagondolok arra az időszakra, amikor mint rabbi szolgáltam részben kezdő vallás- és hébertanárként a Pesti Hitközség körében, azután több mint egy emberöltőt Pécsen, majd Budapesten, ahol az a különleges és meg nem érdemelt megtiszteltetés ért, hogy annak a Hegedűs Gyula utcai templomnak lettem rabbija, ahol nagyapám, Hoffer Árpád teljesített szolgálatot (akkor még Csáky utcának hívták). Ő egyúttal a Rabbiképző Intézet professzora is volt. S hogy a rabbipályát választottam, azt vonzóvá az ő tevékenysége, életműve tette.

Apámtól – aki Auschwitz áldozata lett – tanultam meg a magyar irodalom szeretetét, nagyapámtól pedig a héber irodalomét.

Igyekeztem mint rabbi úgy szolgálni, ahogyan a Kohelet könyve is mondja: megtenni mindazt, ami feladatkörömbe tartozott. A talmud tanítása szerint „ne legyetek olyanok, mint azok a szolgák, akik a bér, a jutalom fejében szolgálnak”.

Igyekeztem mindig nem jutalomért szolgálni, a költő szavaival szólva nem hírért-dicsőségért, s mindig igyekeztem nagyapám személységét szem előtt tartani.

Schweitzer professzor családjának, feleségének is megköszönte, amiért „tehettem, ami a dolga”, majd Isten áldását kérte a jelenlévőkre és mindazokra, akik osztoztak örömeiben.

A 100. zsoltár *Tóth Emil* főkántor előadásában hangzott el.

Végül az emlékeztetés esemény az Osze sálom közös elnéklésével zárult.

Tiszteletadás

Az ünnepi esemény a Goldmark Teremben folytatódott. Mintegy másfél százán ülhetek le a megterített asztalokhoz, ahol a vendégekkel szemben foglalt helyet az ünnepelt családja, a BZSH, a Mazsihisz vezető tisztviselői, köztük *Feldmájér Péter* elnök és *Zoltai Gusztáv* ügyvezető igazgató.

Idézzük a protokoll-listából: *Balog*

Zoltán emberierőforrás-miniszter, *Ilan Mor* nagykövet, *Mesterházy Attila*, az MSZP elnöke (beszéd), *Áder János* köztársasági elnök, *Orbán Viktor* miniszterelnök, *Semjén Zoltán* miniszterelnök, *Martonyi János* külügyminiszter (levél). Ott voltak a diplomáciai testületek első emberei, az egyházak képviselői, köztük *Várszegi Asztrik* pannonhalmi főpap. Megjelent *Tarlós István* főpolgármester és néhány kerület polgármestere is.

Eljöttek a rabbikar tagjai, kántorok, fővárosi és vidéki templomkörzetek elnökei, előjárói, különböző országos szervezetek delegáltjai. A vendégek között voltak korábban tisztséget betöltő politikusok, közéleti személyiségek is.

Elsőként *Zoltai Gusztáv* üv. igazgató az ünnepelt életrajzi adatai, családi háttere, életpályája ismertetésén kívül szólt arról, hogy Schweitzer József sorsa úgy alakult, mint a többi magyar zsidóé, munkaszolgálatra hívták be, majd Budapesten bujkálva többek között a Vadász utcai Üvegházban élte át a vészorszakot. A szörnyű tömeggyilkosságok, a honfitársak galád árulása nem törte meg hitét és magyarságát. *Zoltai* hangsúlyozta: e kiváló férfiú feleségével, *Ágnes* asszonnyal több évtizede boldog házasságban él, együtt, közösen nevelték fel gyermekeiket, *Juditot* és *Gábert*, és mint boldog nagyszülők, részt vesznek unokáik nevelésében is. Ezután átadta a Magyarországi Zsidókért díjat az ünnepeltnek.

Feldmájér Péter Mazsihisz-elnök a zsoltárból idézett, majd így folytatta: **ki az az ember Magyarországon, ki az a kiváló tudós, ki az a zsidó ember, aki ennyifajta embert tud összehívni egy helyre? Akinek személye olyan mélységes tiszteletet sugároz, hogy mindenki félretesz mindent, ami megosztja országunkat. (...) Hadd szóljak most egy pár szót arról az emberről, akit mi egy másik oldalról ismerünk. Arról, aki egy nagyon szelíd ember. Tudják mindannyian, hogy az ő személye szelídséget sugároz, mindenkiel barátságos, mindenkiel mosoly-**

gós. Egy esetben nem: amikor elveit kell kiállnia. Elveit! Nála mindenekelőtt és legfontosabb helyen a zsidóság áll. A zsidóság érdekeinek a védelme, a vallás tisztelete, a vallás terjesztése. Küzdelem a zsidók ellen támadó erővel szemben, amit összefoglalóan antiszemitizmusnak hívunk. Ekkor nem ismer semmiféle megalkuvást. Lehet bárki, akivel beszél. Az élet abban a szerencsében részesített, hogy sokszor lehettem együtt vele különböző helyeken. Beszélhettünk a pápával, miniszterelnökökkel, királynővel s bárki mással, mindig el tudtam mondani úgy a véleményét, hogy az világos, egyértelmű legyen, de soha ne legyen sértő.

Az elnök a következő szavakkal fejezte be köszöntőjét: **Az Örökkévaló különös kegye, hogy valakinek 90 évet ad. Olyan 90 évet, amelynek az eleje ugyan tele van borzalommal, de végül is békességet talál. Az azonban nem csak Schweitzer Józsefnek és családjának az öröme, hogy megélte a 90 évet. Az Örökkévaló különös kegye, hogy nekünk megadatott az, hogy Ő közöttünk lehet, s ha ez nem lett volna még elég, megadatott az is nekünk, hogy tanítson bennünket, s ha ez nem lett volna még elég, megadatott az is, hogy atyai jó barátunk legyen. Professzor úr! Mit tudok mondani ezek után? Éltesen Téged az Örökkévaló 120 évig a feleségeddel együtt, gyermekeid, unokáid körében.**

Ezt követően átadták a magyarországi zsidóság csodálatosan szép ajándékát, melyet az ünnepelt hitvese vett át.

Zoltai Gusztáv olvasta fel *Áder János* köztársasági elnök üzenetét, melyből idézzük: **Tisztelt Schweitzer József Úr, kedves Professzor Úr! Minden élet teljes a maga nemében, de igazán teljessé csak azoké válhat, akik nemcsak a sors parancsa szerint élnek, hanem maguk is sokat tesznek földi küldetésük teljesítéséért. (...) Ön azok közé tartozik, akikre így tekintünk. Azok közé, akik világéletemben hűek maradtak hitükhöz, közösségükhöz, hazájukhoz. Olyan tudóst tisztelhetünk Önben, aki a rész szerinti létben az egészet is látni és láttatni igyekezett mindig. Olyan vallási vezető, akinek az alázat ereje táplálja bölcsességét. (...) Az Ön józansága, szellemi és erkölcsi bátorsága sokaknak jelent példát. Mint ahogy számomra, hitét gyakoroló katolikus számára is sokat jelentett, amikor *Erdő Péter* bíborossal tartott egyik közös előadásában Ön *Barth Károly* protestáns teológust idézve azt mondta: **ha az Ószövetség és az Újszövetség Istene vitatkoznának, nagyon nagy baj lenne...****

Végül a köztársasági elnök így fejezte ki jókívánságát: **Sorsformálóan gazdag élete 90. születésnapján kívánok Önnek jó egészséget, sok erőt lelki és szellemi életműve további kiteljesítéséhez. Kívánom, hogy Isten szeretete még sokáig tartsa meg családját, szeretteit, magyar honfitársai körében.**

A következő köszöntőt az ország miniszterelnöke, *Orbán Viktor* küldte: **Engedje meg, hogy ezen a kerek és tiszteletet parancsoló évfordulón,**

(Folytatás a 2. oldalon)

IZRAELI SZÍNES

5773 – de miért éppen ennyi?

Évente egyszer valamennyien megemlékezünk róla. Izraelben minden, a zsidó lakosságnak szánt újságon feltüntetik a zsidó dátumot. Amely október 16-án vasárnap estétől az 5773. évet számlálja. Héber betűkkel HÉ-TÁV-SIN-ÁJIN-GIMEL, amiből a HÉ, a héber ábécé ötödik betűje az ötödik ezer évet, a TÁV és a SIN együtt a hetedik századot, az ÁJIN a hetvenedik, a GIMEL a harmadik évet jelöli. Az ezer éveket jelző betűt gyakran elhagyják, így TÁV-SIN-ÁJIN-GIMEL marad.

5773 – de honnan, mitől számítva?

L'jecirá – mondják héberül. Az Alkotástól. Nem a világ teremtésétől, hanem Ádám, az Ember megalkotásától számított idő.

Héberül a teremtés: bri'á. A jecirá nem teremtést jelent, hanem alkotást. Ezt a szót a Biblia Ádám megalkotásával kapcsolatban használja. A megújult héber is ehhez hasonló, műszaki-technikai előállítás, legyártás értelemben alkalmazza ezt a kifejezést.

A tudomány mai álláspontja közismert. A csillagászok, fizikusok különböző mérések alapján arra a meggyőződésre jutottak, hogy a „Nagy Bumm” vagy Ősrobbanás, amelyből a ma létező világegyetem kifarjadt, körülbelül 13,7 milliárd, azaz tizeháromezer-hétszázmillió évvel ezelőtt volt, a ma ismert évekkel számolva. Ez az Univerzum keletkezése, ezzel párhuzamos a héber bri'á kifejezés.

Földünk a Nap körül keringő bolygók közül a harmadik, 4 milliárd (négyezermillió) éves lehet. A legősibbnél talált sziklákat az izotópos vizsgálatokkal 3,9 milliárd évesnek találják. A ma élő emberi faj, a homo sapiens sapiens (igen, kétszer sapiens, azaz „értelmes”, bár ezt nem biztos, hogy megérdemli) a tudomány mai állása szerint több tízezer éve jelent meg a bolygón, és pedig néhány millió éves törzsfajlódás eredményeként.

Ne részletezzük a tudomány és a teológia évszázadokra menő vitáit. Itt és most csak azt vizsgáljuk, hogy ki és milyen alapon jutott arra a következtetésre, hogy a világ – avagy az emberiség – éppen 5773 éves.

Minden időszámítás visszszámoláson alapul. A héber időszámítás műveletét egy Joszé ben-Cháláftá nevű rabbinak tulajdonítják. Joszé ben-Cháláftá a „Széder olám rábbá” című tanulmányát a polgári időszámítás szerinti 2. században ír-

ta, vagyis körülbelül 1900 évvel ezelőtt. A számítás a talmudban megtalálható.

Egy másik, a 8. századból származó „Brajta de-Smuél”, a talmud lezárása után keletkezett dokumentum Mózes első könyve, a Börésit (Genesis) beszámolóiban található számszerű adatokra alapozza a visszszámolást. Ezt a számítást az akkori világban szétszóródott zsidó közösségek kétszáz éven belül elfogadták.

A múlt időt természetesen korábban is számolták, nyilvántartották. Hogyan?

Nagy Sándor, a történelmi ókor talán legismertebb alakja szinte az egész akkor ismert világot meghódította, és a görögös műveltséget elterjesztette. Itt, a Szentföldön és a környező országokban élő zsidók is az ő születését, később utódai, a szeleukida királyok uralkodásának kezdetét használták időszámítási kiindulópontnak.

Korábban Izrael királyai uralkodásának kezdetével mérték az időt.

A ma ismert héber időszámítás első nyoma a Hebron közelében lévő Churvát Szuszjá-zsinagóga romján található. A bizánci korban épült zsinagógán az „Épült a négyezer-...” hiányos felirat olvasható. Am ez is elég ahhoz, hogy tudjuk, a négyezer- valahány év a máig használt zsinagógai időszámítást jelenti.

Más ókori zsinagógák feliratain a Második Szentély lerombolásától számított évszám olvasható.

A Széder olám rábbá számítása szerint a Második (Heródesi) Szentélyt a Teremtés 3828. évében rombolták le Titusz légiói. Az Özönvíz e szerint a számítás szerint az 1656. évben volt.

Izsák ósátyánk 392 évvel az Özönvíz után született. Ezt 400 évvel követte az egyiptomi kivonulás, amit 480 évvel követett az Első (Salamoni) Szentély megépítése. Az Első megépítésétől a Második lerombolásáig a számlálók szerint éppen 900 év pergett le. Vagyis a római légiók 68-ban rombolták le a Második Jeruzsálemi Templomot, ami elég közel áll a római források szerinti 70. évhez.

Most pedig számoljunk vissza a Gergely-naptár szerint a világ teremtéséig. 2012-ből kivonva az 5772-t, 3760-at kapunk „ante”, vagyis időszámítás előtt. Még azt is kiszámolták, hogy a mai naptári hónapok szerint a Teremtés befejezése (vagyis Ádám megalkotása) i. e. 3760. október 7-re esett.

Tényleg, meddig megy vissza a bizonyítható emberi lét? Mi számít embernek? Mikor jelent meg a gondolatait maradandó, az őtána következő nemzedékek számára is érthető jelekben rovó homo sapiens sapiens?

Az egyiptomi és a mezopotámiai kultúrák első írásos emlékeit 5500 évesre becsülik. A Gangesz partján kibontakozott óind és a Sárga-folyó partján megszületett kínai írásbeliség is 6000 éven „innen” van.

Biológusok ma azt bizonygatják, hogy mi, mai emberek vérünkben, sejteinkben egyetlen emberpár génjeinek a kombinációját hordozzuk. Ez a pár pedig alig hatezer évvel ezelőtt született. Korábban – jóval korábban – léteztek más ősemberfajok is, de azok az idők során kipusztultak.

Hogy a Teremtés „Ádám előtti” öt napja meddig tartott? A mai értelemben vett öt napig vagy évmilliárdokig?

Az egymásnak ellentmondó elméletek kavalkádjába kár lenne belemerülnünk. Maradjunk meg az Isten adta ősi bölcseltnél, a Tánách örök értékű erkölcsi tanításánál.

Milyen év áll előttünk, pontosabban milyen év előtt állunk mi?

Az újságok és a rádió hírei, a televízió képsorai nem kecsesgetnek túlságosan nyugodt évvel.

Ami magát a naptári évet illeti, van benne különlegesség. Az idén nem volt „ádár sáni”, azaz második ádár hónap, amely a zsidó holdévet (minden újholdkor kezdődik egy zsidó hónap) szinkronba hozza a Gergely-naptár által használt napévvél. Tavaly sem volt, csak tavalyelőtt. Ezért minden zsidó ünnep és jeles nap egyre hátrébb vonul a Gergely-naptár szerint.

A most kezdődő 5773. évben az első chanukkagyertyát már december 8-án este gyújtjuk, púrim 2013. február 24-én lesz. Peszách is korán, március 25-én kezdődik. Jom háácmaut, Izrael Állam 65. függetlenségi napja április 16-ra esik. A következő, 5774. évi ros hasáná szokatlanul korán lesz, 2013. szeptember 4-én este: ennyire korán legutóbb 1899-ben volt. Az 5774. évben, 2014 márciusában már ismét beiktatnak egy második ádár hónapot, ami újra „eltolja” az ünnepnapokat.

H. L. Rehovot

Alijázók érkezése

Isten a Facebookon

Izraelben egy iskolás gyerek amint kezelni tudja a billentyűzetet, máris belép valamelyik közösségi oldalra. A Facebook, a Twitter, a Netlog, az iWiW ismeretségi hálók nevei a nyolc-kilencéves gyerekek mindennapi szóhasználatának a részei, akárcsak az iphone, a tablet, a disk-on-key és a többi, a 21. században született elektronikus kütyü és komputeres applikáció neve.

A világszerte több mint 300 millió felhasználót számláló Facebookon mondhatni minden és mindenki „fent van”, aki és ami számít. Barack Obama, az USA elnöke és kihívó ellenfelei, II. Erzsébet, Nagy-Britannia királynője, politikusok és filmszínészek, sportolók és televíziós műsorvezetők, a jobb- és a baloldal, de főleg a középszer hol személyesen, hol híveik által jelennek meg a lassan kozmikus méreteket öltő virtuális találkahely oldalain.

A ynet, a Jedit Ahronot hírportálja nemrég különös hírrel szolgált a világháló böngészőinek: valakinek olyan ötlete támadt, hogy magának a Jóistennek a nevét tegye fel a Facebookra, amint azt az angolszász világban ejtik. Egy pihent elme ötlete nyomán Izrael Istenének neve angolos írásmóddal megjelent a közösségi portál egyik lapján.

A „Yahwe” nevű oldal már megjelenésének órájában kiváltotta a vallásos zsidó böngészők haragját: blaszfémiát, istenkísértést láttak benne. Ez érthető: a harmadik parancsolat a tzből így szól: „Ne vedd Istenednek, az Örökkévalónak a nevét hiába, mert nem hagyja azt az Örökkévaló büntetés nélkül.”

Márpedig a magyarul „Örökkévaló” vagy „az Úr”, angolul a „the Lord”, héberül a „HáSém” vagy „Ádonáj” kifejezésekkel éppen ezt a kimondhatatlan Nevet írják körül, mert kimondhatatlan. Részben azért kimondhatatlan, mert az emberi szellem által legtiszteltebb lényről van szó, másrészt azért kimondhatatlan, mert az eredeti héber Biblia pontozatlan, csak a mássalhangzókat jelöli magánhangzók nélkül, és ma már csak sejtetni és következtetni lehet, hogy kétezer évvel ezelőtt a jeruzsálemi Templom főpapja hogyan ejtette ki (csak neki volt szabad, és neki is csak egyszer egy évben, jom kippurkor).

A Facebook jókedvű használója némi filozofálást is fűzött az oldalhoz: „Mindenuitt ott vagyok, és mindent megtehetek! Igen, még olyan követ is tudok teremteni, amit magam sem tudok felemelni – és utána felemelem.”

A produkciót több mint ötezen jutalmazták a „Like” gombbal, de átkok is záporoztak a tréfás kedvű szabadgondolkodóra. Az oldalt végül levették, de hasonlók tucatjával akadnak.

Vajon érkezik válasz a kihívásra „odafentről”? Nem építette civilizációnk túl magasra Babel tornyát? Vagy a vitatott oldal a Facebook ismerkedési hálóján csak arra utal, hogy a világhódító tudományú ember nagyon magányos lett, és keresi az Istent?

Halmos László
Rehovot

Izraeli formatervezők Budapesten

Izraeli formatervezők, animációsfilm-készítők és gyermekkönyv-illusztrátorok is bemutatkoztak a budapesti Design Hét ideje alatt.

Élj lassabban! – Slow Design címmel nyílt kiállítás a Design Hét Budapest 2012 keretében a budapesti Design Terminálban. Az október 28-ig nyitva tartott tárlaton izraeli formatervezett tárgyak is láthatók voltak. Szerepelt egy teljesen újrahaznosított anyagból készült szék, egy, az ősi köeszközök újragondolásából született szerszám és egy fűrészporból készített asztali lámpa is.

A kilencedik alkalommal megrendezett Design Hét programjai az idén a Slow Design fogalma köré épülnek – olvasható az Izraeli Kulturális Intézet MTI-hez eljuttatott közleményében. „Élj lassabban, koncentrálj a dizájn hosszú távú hatásaira, tartsd szem előtt a fenntartható fejlődést” – ezek a szempontok vezérelték a kiállításon bemutatott tárgyak alkotóit is.

Az izraeli tervezők és csapatok között volt a Kulla Design Studio, a Studio Ubiko és olyan alkotók, mint Ori Ben-Zvi, Sir Atar, illetve az S-Sense Design és alapítója, Adital Ela.

Október elején a Toldi moziban rendezték meg a Kiskakas Animációs Filmnapokat, amelyen válogatást vetítettek az izraeli Beceal Akadémia animációs tanszékének legfrissebb munkáiból. Az esemény alkalmából Budapestre érkezett a tanszék vezetője, Hanan Kaminski is.

A Design Hét programjától függetlenül, egészen október végéig látogatható volt a 15 legjobb izraeli gyermekkönyv-illusztrátor munkáiból összeállított kiállítás az Izraeli Kulturális Intézetben. A tárlat előzőleg a Szabó Ervin Könyvtár budapesti központjában volt megtekinthető.

A programok az IKI és Izrael magyarországi nagykövetsége támogatásával valósultak meg – tudta meg az MTI.

(MTI)

Gabi Askenázi, Izrael korábbi vezérkari főnöke a Siratófalnál

Az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem oldala

„Mindig tudtam örülni annak, amim van”

Háberman Zoltán a családjából hozza magával a szolidaritás eszméjét

Megjárta Jeruzsálemet, New Yorkot, dolgozott hátrányos helyzetűekkel és hajléktalanokkal. Amerikai angolul jeltolmácsol. Háberman Zoltán húsz éve szociális munkás. Tizenöt éve tanít az ORZSE-n, jelenleg zsidó társadalomtörténetet és szociálismunka-elméletet. Az ELTE Társadalomtudományi Karának szociális munkásokat képző tanszékén főállásban többek között a másság és rasszizmus, valamint az anti-dizkriminációs szociális munka elmélete és gyakorlata tantárgyakat oktatja.

Fiatalon végzett a Jeruzsálemi Héber Egyetemen. Hogyan került Izraelbe?

Egy évvel az érettségi után, 1987-ben alijáztam. Akkor ez még nem volt divat, úgy néztek rám, mint va-

Háberman Zoltán

lami csudabogárra. De Magyarországon állóvízszzerű volt a légkör, engem pedig vonzott a szabadság. Az

is fontos volt számomra, hogy megértem a saját zsidóságotam.

Miért lett szociális munkás?

Először pszichológus akartam lenni. A szociálismunkás-szakmával Jeruzsálemben ismerkedtem meg. Tettszett a gyakorlati jellege, a sok terepen végzett tevékenység.

Mi a magyarázata, hogy egy segítő szakmára esett a választása?

Szegény zsidó családból származom. Ungváron születtem, négyéves koromban költöztünk Pestre. A dédszüleim, a nagyszüleim még vérbeli chászidok voltak. A micvák betartásához nálunk szorosan hozzátartozott a szolidaritás a nyomorban élőkkel, az elesettekkel. Édesapám arra tanított, minden embert a cselekedetei szerint kell megítélni, nem pedig a származása vagy valamilyen csoporthoz tartozása alapján.

Hét évet töltött Jeruzsálemben. Mi mindent csinált ezalatt?

Egy évig jártam az egyetem előkészítőjére, közben héberül tanultam. Három évig voltam a szociális munkás szak hallgatója, ahol BA diplomát szereztem. A terepgyakorlatomat hallgatóként a Jeruzsálemi Polgármesteri Hivatalnál végeztem, a szociális osztályon, az ifjúsági csoportban. Közben dolgoztam egy alapítványnál. Később szintén az önkormányzat családsegítőjének a munkatársa voltam. Jeruzsálemben nagyon fejlett a szociális munka, van külön közösségfejlesztési részleg is.

Ez konkrétan mit jelent?

Közösségfejlesztési projekteket dolgoznak ki Jeruzsálem bizonyos negyedeire. A közösségfejlesztő látja, akadnak területek, ahol nagy a munkanélküliség, a bűnözés, a droghasználat. Felvetődik a kérdés, mit lehet ez ellen csinálni. Például olyan közösségi programokat, tevékenységeket szerveznek, ami által megoldásokat keresnek a problémákra. Tisztává tehetjük a lakóhelyet. Egy méltóbb környezetben az emberek méltóbban viselkednek.

Hogyan hasznosította tapasztalatait a következő állomáson, New Yorkban?

Huszonhét és harmincéves korom között, 1994-től 97-ig, azaz három évig dolgoztam egy otthonban. Úgynevezett kettős diagnózisú embereknek segített, akik egyszerre voltak pszichiátriai betegek és siketek. Megtanultam a jelnyelvet, úgyhogy tudok amerikai angolul jelezni.

Mi a benyomása az Egyesült Államokról?

Őszinte, nyitott, toleráns társadalom. Ott is vannak persze előítéletek, rasszizmus, de visszagyömöszölik a palackba. Nem úgy, mint nálunk, ahol kihúzzák a dugót. Amerikában bizonyos, másokra nézve sértő szavak használata nemhogy nem ildomos, de egyenesen tilos.

Miért jött haza?

Szerelmes lettem egy magyar lányba, aki kint volt ösztöndíjas. Visszajöttem, és született két gyermekünk. A hajléktalanellátásban helyezkedtem el, közben az ORZSE-n is tanítani kezdtem. Hét évig foglalkoztam hajléktalanokkal.

Hogy bírta?

Amikor nehéz sorsú emberekkel találkoztam, mindig arra gondoltam, milyen szerencsés vagyok. Tudtam örülni annak, amim van. A nehezebb helyzetben lévőket nem leszajnáltni kell, hanem együttérzéssel fordulni felé, mert ő is ugyanúgy ember, mint mi.

Kész doktori disszertációja hogyan kapcsolódik a munkájához?

Dolgozatom témája a zsidó társadalomtika. Egy másik síkon benne van mindaz a tapasztalat, amely a zsidóság és a szociális munka metszéspontjaként kristályosodott ki bennem eddigi pályám során.

A jó cselekedet és a jótékonyság a zsidó erkölcs alappillérei

Előítélet-mentességre neveli és tanítja diákjait
László Klári

Húsz éve tanít az ORZSE-n. László Klári neve fogalom a diákok között. Eredetileg filozófiát végzett, majd kiegészítésként szociológusnak tanult. Pályája kezdetén először csak az orvosi egyetemen volt oktató – szociális érzékenysége és a holokauszt túlélők problémái iránti érdeklődés vezérelte az ORZSE szociális munkás szakára.

Micva és cedáká. Jó cselekedet és jótékonyság – a zsidó erkölcs két alappillére. Könnyen belátható tehát, hogy a zsidó hagyományban milyen nagy szerepe van a szociális munkának – hangsúlyozza László Klári, az ORZSE oktatója. Az egyetem családias légkörében a hallgatók könnyebben megértik és magukévá teszik e szellemiséget.

László Klári az elsősöknek társadalomelméletet tanít. Az elmélyülést igénylő előadás után szemináriumi gyakorlat következik, ahol a hallgatók oldott formában folytatják az adott téma feldolgozását. Ebben van szerepük a helyzetgyakorlat is. Az előítélet-csökkentő program részeként a csoport eljátszik bizonyos szituációkat. Például lakóközösséget alakítanak, ahová beköltözik egy cigány család. A történetre a diákok reagálnak, utána elemzik a különböző attitűdöket.

Érdekes gyakorlat az úgynevezett befejezetlen történet. László Klári megkérdezi, ki melyik előítélettel akar foglalkozni, a zsidó- vagy a cigányellenességgel. Ehhez leterít a padlóra egy-egy nagyméretű lapot, és a diákok választásuk szerint ráállnak valamelyikre. Az antiszemitizmusról szóló történet egy zsidó lánnyal esett meg 1939-ben a vonaton. A kupéban ülők szidták a zsidókat, mire a lány rájuk szólt: nem szép dolog így beszélni másokról. Azok megkérdezték: tán csak nem zsidó a hölgy? Mire a lány öntudatosan felelt: de igen. Itt megáll a történet, és a diákoknak be kell fejezniük a históriát. Többnyire valamilyen atrocitásra gondolnak: a lányt inzultálták, esetleg tettelegesen bántalmazták. Amikor a találgatás abbamarad, László Klári elárulja: a kupé utasai elhallgattak, és csöndben utaztak tovább. A lány egyébként az

Terepgyakorlaton

ő édesanyja volt.

A családszociológia is kedves tárgya László Klárinak, amelynek oktatásához elvégezte a családterápiás képzést. A családot mint gazdasági egységet tanulmányozzák a hallgatókkal, elemzik a helyzetét, funkcióját, a családi élet alakulását a párválasztástól az esetleges válásig.

A devianciával szembeni előítéletek témáját szintén beiktatja László Klári az elsősökkel való munkába. Példaként a Down-szindrómásokhoz való viszonyt említi: őket gyakran még a leginkább előítélet-mentes ember is leplezetlenül megbámulja. A terepmunka egyik legnagyobb eredménye, ha ez megváltozik. Elsőben tanítani nagy felelősség – mondja László Klári. Ekkor lehet legsikeresebben elültetni a hallgatókban mindenfajta hátrányos megkülönböztetés elutasítását.

A holokauszt túlélőkkel való szociális munkára harmadévből készülnek fel nála a hallgatók. A csoport a holokauszt szindrómával való konkrét megküzdési stratégiákat tanulmányozza. Az azokkal történő szembesülés után hatékonyabban tudnak segíteni a túlélők generációinak.

A holokauszt túlélők gondozása kiemelt tantárgy

Az ORZSE zsidó felekezeti szociális munkás szaka az EU képzési listáján is szerepel

A legnépesebb szak az ORZSE-n, négy évfolyamán jelenleg mintegy 50 diák tanul. A végzett szociális munkások többsége a zsidó közintézményrendszerben helyezkedik el, de többen folytatják tanulmányaikat valamelyik mesterképzési (MA) szakon. Komoly Judit professzor emeritus, a szak felelőse, aki az LLL – lifelong learning (élethosszig való tanulás) híve, örül ennek.

A judaisztika és a liturgia szak mellett az ORZSE-n a zsidó felekezeti szociális munkás szak ad alapszintű (BA) diplomát. Ungárné dr. habil. Komoly Judit pszichológus, a felekezeti szociális munkások képzésének szakfelelőse büszke rá, hogy volt hallgatóik ma már mindenütt jelen vannak a magyarországi zsidó szociális intézményrendszerben. Találkozni lehet velük a napköziben és az idősothonokban, a MAZS Alapítványánál, a Szeretetkórházban, a hospice ellátásban, de az állami Rákospalotai Leánynevelő Intézetben vagy a Nyíró Gyula Kórház Pszichiátriai Osztályán is.

Figyelemre méltó, hogy az ELTE mellett kizárólag az ORZSE szociális munkás szaka szerepel az Európai Unió képzési listáján. Ez egy hajdani diáknak köszönhető, aki munkájával megbecsülést szerzett az itteni képzésnek Angliában – meséli Komoly Judit.

A szak mindenki számára nyitott, tehát nem feltétel a zsidó származás. Az elméleti alapozás során a hallgatók szociológiát, pszichológiát, társadalomtörténetet, egészségtant és jogtudományt tanulnak. A képzés kiegészül a judaisztika tárgyival: judaisztikából, zsidó történelemből és zsidó művelődéstörténetből kell a hallgatóknak tudást szereznük.

A héber nyelv tanulását három félév után szigorlat követi.

A hat félév elméletet végigkíséri a gyakorlati képzés, hiszen elengedhetetlen, hogy a szociális munkás képes legyen éles helyzetben alkalmazni tudását. A holokauszt túlélők generációinak gondozása kiemelten fontos feladat. A hallgatók rendszeresen látogatják a zsidó otthonok gondozóit. A beszélgetések, interjúk eredményeként gyakran alakulnak ki személyes kapcsolatok, kötődések.

A hallgatók nagy öröme, hogy az utolsó elméleti évben, a harmadik évfolyamon három tantárgycsoportból is választhatnak. A kínálatba tartoznak a jelnyelvek, Izrael eszmévilága, a szociális munka beteggyógy mellett vagy a másság és a rasszizmus témaköre.

A diákokénál talán csak az oktatók lelkesedése nagyobb. Többségük óraadó, aki csekély díjazás ellenében, ügyszeretből, hivatástudatból vállalja a tanítást. Az ORZSE-n az egyetem igen szűkös anyagi lehetőségei miatt húsz éve nem volt bérfejlesztés – teszi hozzá Komoly Judit professzor.

Szociális munkásnak lenni az elhivatottság mellett bizonyos lelki alkatot is feltételez. Kellő empátiára, ugyanakkor megfelelő mértékű távolságtartásra van szükség, ami kényes egyensúlyt jelent. Nem mindenki képes arra, hogy segítő foglalkozást űzzön. Többen menet közben ébrednek rá, nekik ez a munka nem való. Ők gyakran valamelyik MA szakon folytatják tanulmányaikat.

A fáraó lánya megtalálja Mózeszt

(A Magyar Zsidó Levéltár gyűjteményéből)

Az oldalt összeállította: Rados Virág

Kitüntette Zubin Mehtát az izraeli államfő

Az Izraeli Filharmonikus Zenekar élén eltöltött sok évtizedes munkájáért, valamint az izraeli társadalom érdekében végzett tevékenységéért magas rangú elnöki kitüntetésben részesítette Zubin Mehta karmestert Simon Peresz izraeli államfő.

Az indiai származású dirigens 1977 óta áll az izraeli filharmonikusok élén, 2009-ben pedig zenei oktatóprogramot indított Izraelben élő arabok számára.

Mint a díjátadó ceremónián Mehta elmondta: „Ha az emberek együtt tudnak énekelni, együtt is tudnak élni.”

A Nobel-békedíjas Peresz elnök a békét ösztönző üzenetéért is méltatta a karmestert. „Izrael korábban dráma volt, de te drámai szimfóniává formáltál minket anélkül, hogy meg kellett volna alkudnunk. Összhangba hoztál minket” – fogalmazott az államfő. „Akkor jöttél Izraelbe, amikor az még annyira fiatal

volt, hogy nem volt kit dirigálni, de te a szívünk karmestere lettél” – tette hozzá.

A napjaink egyik legnagyobb karmestereként tisztelt Mehta az Elnöki Kitüntetés (Presidential Medal of Distinction) átvételekor kijelentette: „Peresz elnök azzal, hogy megölelt, már kitüntett. Nincs nagyobb barátja Indiának Izraelben Simon Peresznel.”

Hozzáfűzte: „Azt, amit Izrael adott nekem az elmúlt ötven évben, csak úgy tudom viszonzni, hogy zenészeimet ráveszem, estéről estére a szívükből játsszanak az egész világon.”

(Forrás: MTI / hirado.hu)

89 éves lenne Kabos László... Ez alkalmából Urbán Erika, a híres komikus-színész özvegye koszorút helyezett el a Révay utcában lévő emléktáblánál.

„Ökumenikus” foci Bécsben

A vallások közötti párbeszédet játékos formában kívánta elősegíteni, hogy az FK Austria Wien labdarúgói immár ötödik alkalommal olyan csapat ellen játszottak, amelyet zsidó, muzulmán és keresztény fiatalok alkottak.

A bécsi Generali Arenában a Trialog-Champions Cup (Trialog Bajnoki Kupa) elnevezésű, „vallások közötti labdarúgó-mérkőzéssel” a szervezők a vallások közötti nagyobb tiszteletet és toleranciát kívánták hirdetni. Az FK Austria Wien ellenfele a három közösséget képviselő Trialog-All-Stars csapat volt, melyet néhány osztrák „öregfiú” is erősített.

Az Osztrák Katolikus Ifjúság (KJÓ), a Zsidó Közösség Ifjúsági Bizottsága (JUKO) és az Ausztriai Iszlám Hitközség Ifjúsági Tanácsa (JIGGÖ) is együttműködő partnerként támogatta a vallások közötti párbeszédnek ezt a játékos formáját.

A meccset ingyenesen lehetett megtekinteni, de a helyszínen adománygyűjtő dobozokat helyeztek el, amelyek bevételét egyenlően osztják szét a zsidó, a keresztény és a muzulmán ifjúsági szervezetek között. A pénzt a közösségek saját oktatási és egyéb projektjeik finanszírozására fordítják.

„Az cél, hogy a különböző kultúrák és vallások fiataljai a csapatban és a játékban együtt vegyenek részt. Így megtapasztalhatják, hogy a származásból és az őket ért hatásokból eredő különbségek ellenére sok a közös bennük” – mondta a találkozó előtt Michael Galibov, a meccset szervező Trialog Institut igazgatója.

Stephan Turnovszky ifjúságért felelős ausztriai püspök nyilatkozatában örömet fejezte ki a kezdeményezéssel kapcsolatban, amely szerinte hozzájárult ahhoz, hogy a játékosok egy egész labdarúgó-stadion nyilvánossága előtt megvallhassák hitüket, és átérizzék a vallásokon átívelő, embereket összekötő erőt.

(MTI)

Sürgősen eladó
Egerszalókon, a Gyógy- és Wellnessfürdő szomszédságában örökpanorámás, 16 ezer m²-es telken 500 m²-es, kupolás földház három garázzsal, pincével és saját halastóval. A terület bővíthető.
Irányár: 140 millió Ft. Tel.: 06-30-933-0886. E-mail: pacific.bp@gmail.com

SPÁNN GÁBOR

Napközi

Ha 1944 kemény telén József Attila szobra állt volna a Duna-parton, nézve a nagy vizet, bizonyára hátat fordít időnként. Mégpedig azért, mert a proletárköltő személtelkét bántotta volna a látvány: a kék Duna víz időnként nem dinnyehéjat, hanem agyonlőtt zsidók testét úsztatja. A költőnek akkor, ott nem volt szobra, és vannak olyanok ma is Magyarországon, akik a dinnyehéj helyett szívesen látnának halott zsidó gyerekeket a vízben. Nem sok hiányzott ahhoz, hogy a filmes és színházi szakmában ismert és szeretett Sommer Katalin öt és fél évesen köztük legyen. Történetük egy a sok ezer budapesti zsidó családdal. Pesten éltek meg az ostromot, különböző védett házakban próbáltak valódi „túlélő-program” részesei lenni, ami igencsak kétesélyes vállalkozás volt. Az egyik ilyen féllégális búvóhelyükről karácsonyt ünneplendő, egy suhanokból álló nyilas csoport levitte a Duna-partra a védett házból bujkáló zsidókat. Felsorakoztatták a rakpart lépcsőjén nagymamától kis unokáig a három generációt, és parancsnokuk kiadta a jelszót: kezdődjék a cél-lövölde. Az óvodáskorú Kati hiába kérdezgette sírva édesanyját: Mi rosszat tettem, hogy ezek a bácsik bántani akarnak?! Az anyja ugyan azt felelte, hogy semmit, de tévedett, mert Kati a legnagyobb bünt követte el, amit Szálasi Magyarországon tehetett: zsidónak született. És ekkor, deus ex machina, bekövetkezett a csoda. A felsorakozott nyilasok háta mögött megállt két elegáns diplomata rendszámú autó, és az egyikből Raoul Wallenberg, a svéd nagykövetség tanácsosa szállt ki, és erélyes fellépéssel a „közvetveztető testvér” kezébe nyomta az írásos parancsot, mely szerint a zsidók a svéd követség fennhatósága alá tartoznak. Sommer Katalin ekkor újra megszületett. Önmagát azóta is könnyes mosollyal Wallenberg-bébiné nevezte. Az élete azután már szebben alakult.

1960-ban szinte az elsők között került a Magyar Televízióhoz mint sminkes-fodrász. Számtalan játékfilm, tévéjáték megbecsült maszkmestere volt, akiről rajongásig szerettek kollégái, és a színészek is. Egy műsor felvétele kapcsán derült ki számára az, hogy pl. Kállai István, a magyar színházi élet jeles szerzője, vígjátékírója, dramaturgja ugyanott gyerekeskedett a gettóban, ahol Kati. Az pedig egyenesen sokkolta, hogy egy alkalommal, amikor nézőként ült be a Mikroszkóp Színpadra, tudtán kívül belekerült a műsorba. Ez úgy történt, hogy Sas József konferálás közben vette észre, hogy Sommer Kati is ott van az előadáson. És mivel gyerekként ő maga is gettőlakó volt, rákacsintva a kolléganőre, beleszólt a szövegébe: örülök, hogy itt láthatom a Magyar Televízió maszkmesterét, Sommer Katit is, aki kiskoromban napközis társam volt.

Kati nem tudta, hogy sirjon vagy nevesen a megfogalmazáson. Az előadás után bement a színésztársalgóba, és miközben összecsokolóztak a népszerű nevetéssel, Kati ennyit fűzött az elhangzottakhoz: Józsikám! Nem baj, ha rögtönözve beleszövöd konferanszodba kislgyermekkori közös „élményünket”, de arra kérlek, ha legközelebb gettóbéli együttlétiünket úgy aposztrofáld, hogy együtt voltunk napközisek, tedd hozzá: kár, hogy a jelünk a sárga csillag volt.

ARATÓ ANDRÁS

BIRÓ JUDIT
BITŐ LÁSZLÓ
BRÓDY JÁNOS
CSÁKI JUDIT
DARVASI LÁSZLÓ
FÉNER TAMÁS
FISCHER IVÁN
GÁBOR GYÖRGY
GÁLVÖLGYI JÁNOS
GERŐ ANDRÁS
GRECSÓ KRISZTIÁN
HARASZTI MIKLÓS
HELLER ÁGNES
IVÁNYI GÁBOR
KÁNTOR PÉTER
KORNIS MIHÁLY
MEGYESI GUSZTÁV
NÁDASDY ADÁM
PARTI NAGY LAJOS
P. SZÜCS JULIANNA
RADNÓTI SÁNDOR
RÉNYI ANDRÁS
SZÜTS MIKLÓS
TÓTH KRISZTINA
UNGVÁRI TAMÁS
VÁNCSA ISTVÁN

A múlt
elkezdődött

MEGJELENT!

KAPHATÓ A KÖNYVESBOLTOKBAN ÉS A KLUBRÁDIÓBAN